

U 28/2026 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi teollisen kapasiteetin kiihdyttämisestä ja vähähiilistämisestä strategisilla aloilla sekä asetusten (EU) 2018/1724, (EU) 2024/1735 JA (EU) 2024/3110 muuttamisesta

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle Euroopan komission 4.3.2026 antama ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi, jolla perustetaan kehys toimille teollisuuden vauhdittamiseksi ja vähähiilistämiseksi strategisilla aloilla sekä muutetaan asetuksia (EU) 2018/1724, (EU) 2024/1735 ja (EU) 2024/3110 (jäljempänä IAA asetusehdotus).

Helsingissä 13.5.2026

Elinkeinoministeri Sakari Puisto

Johtava asiantuntija Maija Palmu

13.5.2026

KOMISSION EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI TEOLLISEN KAPASITEETIN KIIHDYTTÄMISESTÄ JA VÄHÄHIILISTÄMISESTÄ STRATEGISILLA ALOILLA SEKÄ ASETUSTEN (EU) 2018/1724, (EU) 2024/1735 JA (EU) 2024/3110 MUUTTAMISESTA

1 Tausta

Komissio antoi 4.3.2026 ehdotuksen (COM (2026) 100 final) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi teollisen kapasiteetin kiihdyttämisestä ja vähähiilistämistä strategisilla aloilla sekä asetusten (EU) 2018/1724, (EU) 2024/1735 ja (EU) 2024/3110 muuttamisesta (ns. teollisuutta vauhdittava asetus, Industrial Accelerator Act, IAA).

Komissio julkaisi 26.2.2025 tiedonannon EU:n puhtaan teollisuuden ohjelmasta (COM (2025) 85 final). Puhtaan teollisuuden ohjelman tavoitteena on luoda perustaa EU:n kilpailukyvyille ja vähähiilistymiselle ja ratkaista kootusti ilmastokriisiin, kilpailukykyyn ja taloudelliseen resilienssiin liittyviä haasteita. Ohjelman keskiössä ovat erityisesti energiaintensiivinen teollisuus, puhtaiden tuotteiden edelläkävijämarkkinoiden edistäminen, julkiset ja yksityiset investoinnit, globaalit markkinat ja osaaminen. Teollisuutta vauhdittava asetusehdotus on osa tiedonannon yhteydessä ilmoitetuista toimista.

Aloitteella on yhteys myös EU:n kilpailukykykompassiin, taloudellista turvallisuutta koskevaan tiedonantoon sekä autoteollisuuden toimintasuunnitelmaan.

Asetus muuttaisi nettonollateollisuutta koskevaa asetusta ((EU) 2024/1735) (mm. hankinnat, huutokaupat) ja rakennustuoteasetusta (EU) 2018/1724 (merkinnät), sekä laajentaisi yhteisestä digitaalisesta palveluväylästä (EU) 2018/1724 annettua asetusta (SDG) lupamenettelyiden digitalisoimiseksi.

Asetus täydentäisi 16. joulukuuta 2025 hyväksyttyä autoteollisuuspakettia, jossa määritellään EU:ssa valmistamisen ("Made in EU") edellytykset autojen ja pakettiautojen hiilidioksidipäästönormien joustavuuksien ja pienten kohtuuhintaisten sähköautojen superbonusten hyödyntämiselle sekä edellytykset yritysten autokantojen viherryttämiseen myönnettävän tuen hyödyntämiselle.

Aloitteella on yhteys komission autoteollisuuspaketin ehdotuksiin henkilö- ja pakettiautojen CO₂-raja-arvoasetuksen muuttamiseksi (COM(2025) 995 final), ehdotukseen puhtaista yritysajoneuvokannoista eli nk. clean corporate fleets- ehdotus (COM(2025) 994 final) ja autoteollisuuden omnibus -ehdotukseen (COM(2025) 999 final ja COM(2025) 993 final). Aloite liittyy myös komission ehdotukseen direktiiviksi uusiutuvan energian tuotannon ja energiainfrastruktuurihankkeiden lupamenettelyiden nopeuttamisesta (COM(2025) 1007 final) ja komission ehdotukseen asetukseksi ympäristöarviointien nopeuttamisesta (COM(2025) 984 final).

2 Ehdotuksen tavoite

Teollisuutta vauhdittavan asetuksen tavoitteena on nostaa EU:n teollisen tuotannon osuus BKT:stä nykyisestä 14,3 prosentista 20 prosenttiin vuoteen 2035 mennessä. Lisäksi tavoitellaan noin 150 000 uutta työpaikkaa ja teollisuuden vähähiilistymisen edistämistä sekä Euroopan häiriönsietokyvyn, kilpailukyvyn ja taloudellisen turvallisuuden vahvistamista. Asetuksessa asetetaan konkreettisia vähimmäisvaatimuksia EU:ssa tuotetuille tuotteille mm. energiaintensiivisessä teollisuudessa, puhtaiden teknologioiden valmistuksessa ja autoteollisuudessa.

Asetusehdotuksessa hyödynnettäisiin julkisia hankintoja ja julkisia kannustimia, joilla lisättäisiin vähähiilisten ja Euroopassa valmistettujen tuotteiden sekä nettonollateknologioiden kysyntää, vauhditettaisiin investointeja luomalla nopeampia ja yksinkertaisempia lupamenettelyitä sekä otettaisiin käyttöön kohdennettuja ehtoja sen varmistamiseksi, että ulkomaiset suorat sijoitukset tuottavat lisäarvoa EU:lle. Näin luotaisiin edelläkävijämarkkinat puhtaille ja strategisesti tärkeille teollisuustuotteille.

Komissio odottaa asetuksen tuottavan merkittävää lisäarvoa EU:lle ja laadukkaita työpaikkoja unioniin. Vähähiilisten tuotteiden kysyntää lisäävien toimenpiteiden odotetaan tuottavan yksin enemmän kuin 600 miljoonan euron lisäarvon teräs-, alumiini- ja sementtiteollisuudessa vuoteen 2030 mennessä ja jopa 10,5 miljardia euroa koko autoteollisuuden arvoketjussa. Asetuksella olisi tarkoitus luoda uusia työpaikkoja, joista 85 000 liittyisi akkuhankkeisiin ja 58 000 aurinkosähköalan valmistusteollisuuteen, samalla kun säilytettäisiin nykyiset työpaikat teräs-, alumiini- ja sementtialalla näiden siirtyessä puhtaampaan tuotantoon. Komissio katsoo, että ulkomaisia sijoituksia koskevat ehdot loisivat myös paikallisia työllistymismahdollisuuksia ja lisäisivät EU:n yleistä valmistuskapasiteettia.

Digitalisoiduilla lupamenettelyillä pyrittäisiin jopa 240 miljoonan euron hallinnollisiin säästöihin kaikilla EU:n valmistusteollisuuden aloilla. Asetuksen odotetaan johtavan myös 30,58 miljoonan tonnin hiilidioksidisäästöihin energiaintensiivisillä aloilla (teräs, sementti, alumiini) sekä akkujen ja ajoneuvojen komponenttien valmistuksessa.

3 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Teollisuutta vauhdittavassa asetuksessa keskityttäisiin aloihin, jotka ovat strategisesti merkittäviä EU:n taloudelle ja joihin kohdistuu tällä hetkellä merkittäviä kilpailu- ja rakenteellisia paineita. Näitä olisivat asetusehdotuksessa energiaintensiiviset teollisuudenalat (teräs-, sementti-, alumiini- ja kemikaaliteollisuus), nettonollateknologiat ja autoteollisuuden komponenttien valmistus. Komissio katsoo, että nämä alat ovat olennaisia puhtaan siirtymän mahdollistajia ja elintärkeitä tuotantoketjun loppupään teollisuudenaloille, kuten rakentamiselle, liikenteelle, energiajärjestelmille ja puolustukselle. Samalla näillä aloilla on vastassaan tuotannon väheneminen Euroopassa, vähähiilistämisinvestointien hitaus, kasvava globaali kilpailu ja markkinoiden vääristymät – kuten epäoikeudenmukaiset tuet – markkinoilla, jotka ovat keskittyneet enenevässä määrin EU:n ulkopuolelle. Asetuksella räätälöitäisiin vaatimukset kullekin alalle alan rakenteen, maturiteetin ja riippuvuuksien mukaan sen sijaan, että esimerkiksi kaikkiin nettonollateknologioihin sovellettaisiin yhtenäistä kynnysarvoa. Näin EU:n olisi mahdollista lisätä vähitellen alueellaan tuotettavien komponenttien osuutta siellä, missä se on vaikuttavinta ja realistisinta.

Asetus kattaa valmistusteollisuuden keskittyen erityisesti energiaintensiivisiin teollisuudenaloihin, autoteollisuuden arvoketjuun ja niihin nettonollateknologioihin, joita tarvitaan mahdollistamaan puhdas teollinen muutos ja varmistamaan toimitusketjun häiriönsietokyky. Esimerkiksi autoteollisuudessa ja rakentamisessa käytettävään teräkseen sovelletaan vähähiilisyystvaatimuksia, kun taas rakentamisessa käytettävään sementtiin ja

alumiiniin sovelletaan EU:ssa valmistamista koskevia ja vähähiilisyysvaatimuksia silloin, kun niihin liittyy julkisia hankintamenettelyitä ja muita julkisen tuen muotoja. Nettonollatekniologioiden osalta asetuksella otettaisiin käyttöön EU:ssa valmistamista koskevat vaatimukset, kun on kyse akuista, akkupohjaisista energiavarastojärjestelmistä (BESS), aurinkosähköjärjestelmistä, lämpöpumpuista, tuulivoimasta, elektrolyysilaitteistoista ja ydinvoimatekniologioista ja kun niihin liittyy julkisia hankintamenettelyitä, huutokauppoja ja tukijärjestelmiä. EU:ssa valmistamista koskevat vaatimukset ulotetaan myös sähköajoneuvoihin ja niiden komponentteihin.

Ehdotuksella kannustetaan lisäämään vastavuoroisuutta tarjoamalla yhdenvertainen kohtelu julkisissa hankinnoissa ja muissa julkisissa toimissa niille maille, jotka tarjoavat EU:n yrityksille pääsyn markkinoilleen kauppasopimusten kautta. Näin ollen kyseisten maiden yritykset hyötyisivät samanlaisesta kohtelusta, kuin unionin omat tuottajat, eikä vaatimuksilla rajoitettaisi markkinoille pääsyä tai kuluttajien valinnanvaraa, vaan varmistettaisiin, että veronmaksajien rahoista on hyötyä yrityksille ja työntekijöille EU:ssa.

Asetusehdotus jakaantuisi neljään temaattiseen toimenpidekokonaisuuteen: Lupamenettelyiden nopeuttaminen, edelläkävijämarkkinat tietyille tuotteille strategisilla sektoreilla sekä EU-alkuperävaatimukset ja vähähiilisyysvaatimukset julkisissa hankinnoissa ja julkista tukea myönnettäessä, ehdot ulkomaisille suorille sijoituksille nousevilla strategisilla aloilla ja teollisuuden nopean kehittämisen alueet.

3.1 Soveltamisala ja keskeiset määritelmät (artiklat 1-3)

Asetus koskee teollista valmistusta, energiaintensiivisten toimialojen vähähiilistämishankkeita, nettonollatekniologiaa sekä ajoneuvoteollisuuden osia. Määritelmät kattavat mm. teollisen valmistusprosessin, unionin alkuperän, vähähiilisen tuotteen, keskeiset komponentit sekä ulkomaista suoraa sijoitusta koskevat käsitteet.

3.2 Lupamenettelyiden sujuvoittaminen ja kansalliset yhteyspisteet (artiklat 4-6)

Jokaisen jäsenvaltion olisi perustettava yksi kansallinen asiointipiste teollisten valmistushankkeiden (toimialaluokituksen pääluokka C, pois lukien tupakkatuotteiden valmistus) lupamenettelyille. Asiointipiste hyödyntäisi eurooppalaisia yrityslompakoita koskevaa asetusta (COM (2025) 838 final lupahakemusten käsittelyssä ja niistä viestimisessä. Jäsenvaltioiden olisi otettava käyttöön yhteen lupahakemukseen perustuva yksi yhtenäinen lupamenettely, joka kattaisi kaikki teollisen valmistushankkeen tarvitsemat luvat. Jäsenvaltion olisi nimettävä lupamenettelyitä koordinoiva viranomainen, joka huolehtii, että hanketta koskeva yksi kattava päätös annetaan määräajassa. Toimivaltaisen viranomaisen olisi 45 päivän kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta joko todettava hakemus täydelliseksi tai pyydetävä täydennyksiä; tarpeen mukaan voitaisiin tehdä toinen, rajattu täydennyspyyntö 30 päivän sisällä, mutta uutta tietosisältöä ei saisi vaatia ensimmäisen pyynnön ulkopuolelta. Asetus ei kuitenkaan syrjäyttäisi sellaisia sektorikohtaisia EU-säännöksiä, joissa on jo harmonisoitu ja nopeutettu lupamenettely.

Nettonollateollisuutta koskevan asetuksen (EU) 2024/1735 II luvun II jaksoa (hallinnollisten ja lupamenettelyjen yksinkertaistaminen) sovellettaisiin kaikkiin energiaintensiivisten toimialojen vähähiilistämishankkeisiin. Lupamenettelyiden osalta tämä tarkoittaisi kyseisille vähähiilistämishankkeille 18 kuukauden enimmäiskesto.

Kaikki energiaintensiivisten toimialojen vähähiilistämishankkeet katsottaisiin strategisiksi hankkeiksi joihin sovellettaisiin ympäristöarviointeja koskevan komission asetusehdotuksen

COM(2025) 984 final liitteen säännöksiä (erittäin tärkeän yleisen edun status, rajoitetusti lupahakemusten hiljainen hyväksyntä, riitojen ratkaiseminen nopeutetusti). Hiljaista hyväksyntää ei ympäristöarviointeja koskevan asetusehdotuksen mukaan sovellettaisi, jos hankkeeseen sovellettaisiin vesipuite-, lintu- tai luontodirektiivin mukaista ympäristöarviointia, jos kyseessä olisi hanketta koskeva lopullinen päätös, tai jos jäsenvaltion kansallisessa oikeusjärjestelmässä ei ole hallinnollisen hiljaisen hyväksynnän periaatetta.

3.3 EU-alkuperävaatimukset ja vähähiilisyysvaatimukset julkisissa hankinnoissa ja julkista tukea myönnettäessä (artiklat 7-16)

Asetus tuo unionin alkuperä- ja vähähiilisyysvaatimuksia tiettyihin tuoteryhmiin julkisissa hankinnoissa, uusiutuvaan energiaan liittyvissä huutokaupoissa ja julkisissa tukijärjestelmissä.

Tuotteiden ja komponenttien alkuperä määritettäisiin EU:n tullikoodeksin (952/2013) mukaisesti. Julkisissa hankinnoissa EU:n alkuperää vastaavaksi katsottaisiin sisältö maista, joiden kanssa EU:lla olisi vapaakauppa- tai tulliliittosopimus, tai jotka olisivat WTO:n julkisia hankintoja koskevan sopimuksen (Government Procurement Agreement, GPA) osapuolia. Komissio voisi delegoiduilla säädöksillä sulkea kolmansia maita tämän edun piiristä, jos kyseinen maa ei antaisi EU-tuotteille tai -toimijoille vastaavia oikeuksia, jos poissulkeminen olisi perusteltua riippuvuuksien välttämiseksi tai toimitusvarmuusuhkien ehkäisemiseksi, tai jos sovellettavan sopimuksen mukainen muu poikkeus perustelisi poissulkemisen. Muissa julkisen tuen muodoissa EU:n alkuperää vastaavaksi katsottaisiin sisältö maista, joiden kanssa EU:lla olisi vapaakauppa- tai tulliliittosopimus. Komissio voisi tehdä vastaavia poissulkemisiä samoilla perusteilla kuin edellä.

Kriteerit tulisivat voimaan 1.1.2029 lähtien ja ne olisivat voimassa toistaiseksi.

Asetusehdotuksen liitteessä II lueteltu tuote katsottaisiin vähähiiliseksi, jos se täyttäisi delegoiduissa säädöksissä asetetut vaatimukset. Rakennustuotteille (EU 2024/3110) sovellettaisiin kyseisen asetuksen nojalla annettuja delegoituja säädöksiä, ja muille tuotteille sovellettaisiin asetuksen (EU) 2024/1781 nojalla annettavia delegoituja säädöksiä. Komissio voisi luoda vapaaehtoiset luokitukset ja merkinnät tuotteiden kasvihuonekaasuintensiteetin perusteella, jos tuotteet eivät olisi jo asetuksen 2024/1781 piirissä.

Päästö- ja muut olennaiset tiedot olisi todennettava akkreditoituilla varmentajilla, ja päästöjä seurattaisiin voimassa olevien EU-sääntöjen mukaisesti. Delegoiduissa säädöksissä määriteltäisiin tuotekohtainen soveltamisala ja merkinnän hakeminen, laskennan rajaukset, laskentamenetelmä ja suoritusluokat, merkinnän hallinnointi sekä akkreditointi-, seuranta- ja varmennussäännöt. Sääntöjä laadittaessa otettaisiin huomioon ETS -vertailuarvot, ETS/CBAM-data, uudet laskentasäännöt, nousevat vähähiiliteknologiat, kierrätysmateriaalien käytön edistäminen sekä EU:n ilmastoneutraaliustavoite (EU 2021/1119).

Asetuksen soveltamisalaan kuuluvissa hankinnoissa hankintayksiköiden olisi suljettava pois tarjoukset toimijoilta, joita omistaisi tai kontrolloisi sellaisessa kolmannessa maassa sijaitseva taho, jolla ei olisi EU:n kanssa kansainvälistä sopimusta. Hankinnoissa sovellettaisiin liitteissä tarkemmin säädettyjä unioniperäisyys ja vähähiilisyysvaatimuksia. EU-alkuperäkriteeriä on noudatettava energiaintensiivisillä toimialoilla betoni-, laasti- ja alumiinituotteille, kun taas vähähiilisyysvaatimuksia on noudatettava edellä mainittujen lisäksi terästeollisuustuotteissa. EU-alkuperäkriteeriä on noudatettava myös sähköajoneuvojen ja niillä liikennöitävien palvelujen hankinnoissa. Vaatimuksista voitaisiin poiketa, jos vaaditut tuotteet tai palvelut voitaisiin toimittaa vain yhdeltä toimittajalta eikä olisi kohtuullista vaihtoehtoa, jos sopivia tarjouksia tai osallistumishakemuksia ei saataisi (myös silloin, kun vastaava aiempi kilpailutus

kahden edellisen vuoden aikana ei olisi tuottanut tulosta), tai jos soveltaminen aiheuttaisi suhteettomat kustannukset tai teknistä yhteensopimattomuutta (arvioitu vähintään 25 prosentin lisäkustannus voitaisiin olettaa suhteettomaksi). Kriteerien todentamiseksi tarjoajilta vaadittaisiin itsevakuutus tai vastaava asiakirja vaatimusten noudattamisesta. Jäsenvaltioiden on suunniteltava valtiontukia koskevat ohjelmansa siten, että ne edistäisivät EU:n strategisia arvoketjuja unioniperäisyys- ja/tai vähähiilisyysvaatimuksilla asetusehdotuksen liitteiden periaatteiden mukaisesti. Ehdotuksen mukaiset kriteerit tulisi jatkossa hyväksyä valtiontukisääntöjen rinnalla pakottavina kriteereinä, eikä komissio voisi jatkossa hyväksyä asetuksen vastaista tukiohjelmia sisämarkkinoille soveltuvaksi. Poikkeaminen kriteereistä olisi mahdollista, jos soveltaminen aiheuttaisi merkittäviä viivästyksiä saatavuusongelmien vuoksi (arvioitu yli seitsemän kuukauden viive voitaisiin olettaa merkittäväksi) tai jos kustannukset olisivat suhteettomat (arvioitu yli 30 prosentin lisäkustannus voitaisiin olettaa suhteettomaksi).

Yritysautojen ja pakettiautojen “Made in the EU” kriteeri täytettäisiin asetuksen liitteen III mukaisilla vaatimuksilla, joita pidettäisiin unioniperäisyyttä vastaavina. Kriteeri ei perustu ainoastaan tullikoodeksiin mukaiseen alkuperään, vaan liitteessä III säädettyihin tarkkoihin EU sisältövaatimuksiin, jotka koskevat erityisesti akkuja, sähkövoimansiirtoa ja keskeisiä elektroniikkakomponentteja. Kriteeriä sovelletaan kaikkiin yritysajoneuvoihin myönnettäviin tukijärjestelmiin, mukaan lukien puhtaat yritysajoneuvokannat asetusehdotuksen mukaiset tukijärjestelmät.

Henkilö- ja pakettiautojen CO₂-raja-arvoasetuksen muutosehdotuksessa komission ehdottamiin valmistajien hyvityksiin liittyvät Made in EU-kriteerit määriteltäisiin seuraavasti: Pienten nollapäästöajoneuvojen “Made in the EU” -kriteeri täyttäisi liitteen III ehdot, jotka koskisivat ajoneuvon koontia unionin alueella sekä akku- ja muiden komponenttien alkuperää, ja sitä pidettäisiin unioniperäisyyttä vastaavana. “EU:ssa valmistettu vähähiilinen teräs” ymmärrettäisiin siten, että vähähiilisyys täyttäisi vähähiilisuuden edellytykset, jotka määriteltäisiin artiklassa 10 kohdassa 1 mainituissa delegoiduissa säädöksissä, ja “Made in the EU” olisi unioniperäisyyttä vastaava.

Voimaantulosta kuuden kuukauden kuluttua valmistajan olisi annettava ajoneuvon vaatimustenmukaisuustodistuksen (CoC) yhteydessä liite, joka todistaisi liitteen III alkuperävaatimusten täytymisen.

Komissio voisi antaa delegoituja säädöksiä kysyntää edistävästä toimista kemianteollisuuden unioniperäisille, kestäviin hiilenlähteisiin perustuville aineille ja seoksille sekä niiden käytölle tuotteissa, ja valmistelussa otettaisiin huomioon taloudellinen turvallisuus, markkinatilanne, kilpailukyky- ja päästövaikutukset sekä kustannukset. Komissio voisi muuttaa liitteitä II ja III, jos markkina- tai teknologinen kehitys, turvallisuus, resilienssi, ilmastotavoitteet, kysyntä tai vaikutukset kilpailukykyyn ja kustannuksiin puolisivat muutoksia. Komissio voisi lisäksi antaa täytäntöönpanosäädöksiä EU-alkuperäosuuden laskentamenetelmästä ja tarvittaessa vakiomuotoisista vaatimustenmukaisuustodistuksista.

3.4 Ehdot ulkomaisille suorille sijoituksille (artiklat 17-24)

Asetuksessa asetettaisiin uusia sääntöjä suurille ulkomaisille investoinneille kriittisillä aloilla. Ulkomaisten investointien olisi jatkossa täytettävä tiukkoja vaatimuksia, jotta investointi hyväksytään.

Vaatimuksia asetettaisiin yli sadan miljoonan euron ulkomaisille investoinneille aloilla, jotka ovat Euroopan tulevaisuuden kannalta kriittiseksi katsottuja. Tällaisiksi aloiksi komissio määritteli akkujen tuotannon koko arvoketjun, sähköautoteknologian,

aurinkopaneelituotannon sekä kriittisten raaka-aineiden kaivuun, jalostuksen ja kierrätyksen. Sääntöjä sovellettaisiin ulkomaisiin investointeihin sellaisista kolmansista maista, joilla on yli 40 prosenttia maailmanlaajuisesta tuotantokapasiteetista. Esityksen mukaan komissio voisi myöhemmin lisätä myös uusia strategisia sektoreita soveltamisalan piiriin (pois lukien digialat, tekoäly, kvanttiteknologiat ja puolijohteet).

Jäsenvaltioiden tulisi nimetä kansallinen investointiviranomainen vastaamaan investointien hyväksymismenettelystä. Jotta investointi voitaisiin hyväksyä, ulkomaisen sijoittajan pitää täyttää vähintään neljä alla luetellusta kuudesta ehdosta, joista ehto viisi olisi pakollinen aina:

1. Ulkomaalaisomistuksen osuus EU-kohdeyrityksessä on enintään 49 %.
2. Investointi tehdään yhteisyrityksen kautta, jossa EU-kumppani(t) ovat mukana tasavertaisesti.
3. Ulkomainen sijoittaja sitoutuu antamaan EU-kohdeyritykselle oikeuksia käyttää tarvittavia immateriaalioikeuksia ja osaamista.
4. Ulkomainen sijoittaja käyttää vähintään 1% EU-kohdeyrityksen bruttovuositulosta TKI-toimintaan EU:ssa, suhteutettuna ulkomaisen sijoittajan määräysvallan osuuteen
5. Vähintään 50 % työntekijöistä on kaikissa henkilöstöryhmissä EU:n kansalaisia. Mikäli ulkomainen sijoittaja tai EU-kohdeyritys saa julkista rahoitusta, on sen sitouduttava olemaan vähentämättä EU-työntekijöiden määrää viiden vuoden ajan tai muutoin rahoitus voidaan periä takaisin.
6. Ulkomainen sijoittaja laatii strategian unionin arvoketjujen vahvistamiseksi ja pyrkii hankkimaan vähintään 30 % tuotantopanosista EU:sta.

Ennen investoinnin toteutusta suunnitelmasta olisi ilmoitettava kansalliselle investointiviranomaiselle. Investointiviranomainen arvioisi ilmoituksen 30 päivän kuluessa (mahdollinen +15 päivän lisäaika) ja komissio antaisi oman arvionsa 30 päivän kuluessa tästä. Kansallisen investointiviranomaisen olisi tehtävä lopullinen päätös 60, tai lisäaika vaatineissa tapauksissa 75 päivän sisällä ilmoituksen vastaanottamisesta. Investointi hyväksyttäisiin, jos vähintään 4/6 edellä mainituista ehdoista täyttyy. Jos jäsenvaltio poikkeaa komission arviosta, sen on tehtävä lisäselvitys kahden kuukauden kuluessa, eikä päätös tule voimaan ennen tämän määräajan päättymistä. Komissio voisi käynnistää ulkomaisen investoinnin arvioinnin myös omasta tai EU-jäsenvaltion aloitteesta, jos investointi on strategisesti merkittävä, se vaikuttaa usean jäsenvaltion talouteen, turvallisuuteen tai toimitusketjuihin tai jos sen arvo on yli miljardi euroa.

Investointiviranomaisen olisi seurattava ulkomaiselle investoinnille asetettujen ehtojen täyttymistä. Ulkomaisen sijoittajan on myös raportoitava investointiviranomaiselle säännöllisesti ehtojen täyttymisestä. Investointiviranomaisen on toimitettava nämä raportit sekä oma arvionsa ehtojen täyttymisestä pyynnöstä komissiolle. Investointiviranomaisen on määrättävä seuraamuksia, jos säännöksiä rikotaan. Seuraamusten tulisi olla vähintään 5 % ulkomaisen sijoittajan keskimääräisestä päivittäisestä liikevaihdosta, jos rikkomus liittyy ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiin. Jos investoija on yksityishenkilö, seuraamuksen tulisi olla vähintään 5 % sijoituksen arvosta. Investointiviranomaisen olisi ilmoitettava viipymättä komissiolle kaikista rikkomuksista ja määräämistään seuraamuksista.

Komissio katsoo, että ehdotetut toimenpiteet täydentävät unioniin tulevien ulkomaisten suorien sijoitusten seurantaan tarkoitettuja puitteita. Ulkomaisten suorien sijoitusten seurannassa keskitytään kansallisiin turvallisuusriskeihin, kun taas teollisuutta vauhdittavassa asetuksessa siihen, millaisia taloudellisia vaikutuksia suurilla sijoituksilla on sisämarkkinoiden toimivuuteen, kuten toimitusvarmuuteen ja lisäarvon luomiseen unionissa.

Sektorikatteeltaan sijoitusten ehdollistaminen ja EU:n uusi ulkomaisten sijoitusten seuranta-asetus ovat osittain päällekkäisiä, kun otetaan huomioon myös jäsenvaltioiden kansallisten sijoitusten seurantamekanismien soveltamisalat.

3.5 Teollisuuden nopean kehittämisen alueet (artiklat 25-27)

Jäsenvaltioiden olisi nimettävä vähintään yksi teollisuuden nopean kehittämisen alue, johon keskitetään teollisuushankkeita. Alueen nimeäminen olisi pakollista. Alueet valittaisiin toimitusvarmuuden, innovaatioiden, arvoketjujen vahvistamisen ja alueellisen kehityksen perustein. Nimeämisessä huomioidaan mm. ympäristövaikutukset, infrastruktuuri, energia- ja raaka-ainetarpeet sekä osaamisen saatavuus. Alue olisi nimettävä yhdelle tai useammalle asetuksen liitteessä 1 luetellulle strategiselle sektorille. Nimeäminen olisi tehtävä 12 kuukauden kuluessa asetuksen voimaantulosta. Alueen nimeämissä päätöksestä olisi tehtävä ennen sen antamista tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin (2001/42/EY, SOVA-direktiivi) mukainen ympäristöarviointi sekä tarvittaessa Natura-arviointi ja vesipuitedirektiivin 2000/60/EY 4(7) artiklan noudattamisen varmistamiseen liittyvä arviointi.

Jäsenvaltion tulisi valmistella nopean kehittämisen alueelle peruslupa (*aggregated baseline permit*), joka kattaisi kaikki luvat ja hyväksynyt, joita teolliset valmistushankkeet tarvitsevat toimiakseen alueella, pois lukien laitoskohtaiset luvat. Jäsenvaltion tulisi toteuttaa kaikki peruslupaan tarvittavat ympäristöarvioinnit ja suunnitelut.

Nopean kehittämisen alueelle sijoittuvat teolliset valmistushankkeet katsottaisiin strategisiksi hankkeiksi, joihin sovellettaisiin ympäristöarviointeja koskevan komission asetusehdotuksen COM(2025) 984 final liitteen säännöksiä (erittäin tärkeän yleisen edun status, rajoitetusti lupahakemusten hiljainen hyväksyntä, riitojen ratkaiseminen nopeutetusti). Hiljaista hyväksyntää ei ympäristöarviointeja koskevan asetusehdotuksen mukaan sovellettaisi, jos hankkeeseen sovellettaisiin vesipuite-, lintu-, luonto- tai YVA-direktiivin mukaista ympäristöarviointia, jos kyseessä olisi hanketta koskeva lopullinen päätös, tai jos jäsenvaltion kansallisessa oikeusjärjestelmässä ei ole hallinnollisen hiljaisen hyväksynnän periaatetta.

Näillä alueilla toteutettavat hankkeet hyötyvät nopeammista lupamenettelyistä, paremmasta koordinoinnista sekä infrastruktuurin, rahoituksen ja osaamiskosysteemien paremmasta saatavuudesta. Tavoitteena on luoda kilpailukyisiä teollisuuden keskuksia, joilla houkutellaan sijoituksia, helpotetaan vähähiilistämistä ja vahvistetaan toimitusketjujen häiriönsietokykyä.

3.6 Hallinto, seuranta, arviointi ja muiden asetusten muutokset (artiklat 28-36)

Komissio arvioisi asetuksen toimivuutta ja sen vaikutusta sisämarkkinoihin kahden vuoden kuluttua voimaantulosta ja sen jälkeen kolmen vuoden välein. Arvioinnissa tarkasteltaisiin tavoitteiden saavuttamista erityisesti resilienssin, taloudellisen turvallisuuden ja teollisen tuotannon vähähiilisyyden osalta, teollistamistavoitteen etenemistä sekä hallinnollisia kustannuksia ja muita vaikutuksia.

Kolmen vuoden kuluttua voimaantulosta komissio tekisi katsauksen tarpeesta muuttaa asetuksen lukuja III ja IV, ja voisi ehdottaa asetuksen muuttamista tai kumoamista; katsaus toistuisi kolmen vuoden välein. Arvioinnissa kiinnitettäisiin erityistä huomiota sääntelyn vaikuttavuuteen, alkuperäisten perusteiden edelleen olemassaoloon sekä mahdolliseen tarpeeseen ottaa käyttöön unioniperäisyysvaatimuksia taloudellisen turvallisuuden kannalta kriittisille sektoreille, kuten laivanrakennukseen ja rautatiekalustoon.

Komissiolle siirrettäisiin toimivalta antaa delegoituja säädöksiä rajoittamattomaksi ajaksi tietyissä artikloissa mainituista asioista. Euroopan parlamentti tai neuvosto voisi milloin tahansa peruuttaa valtuuden. Ennen delegoidun säädöksen antamista komissio kuuntelisi jäsenvaltioiden nimeämiä asiantuntijoita, ja säädös ilmoitettaisiin samanaikaisesti parlamentille ja neuvostolle. Delegoitu säädös tulisi voimaan vain, jos kumpikaan lainsäätäjä ei vastustaisi sitä kahden kuukauden kuluessa (määräaikaa voitaisiin pidentää kahdella kuukaudella).

Jäsenvaltiot säätäisivät tämän asetuksen rikkomuksiin sovellettavista seuraamuksista ja varmistaisivat niiden toimeenpanon; seuraamusten tulisi olla tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia, ja säännöistä sekä niiden muutoksista ilmoitettaisiin viipymättä komissiolle.

Asetuksella muutettaisiin asetuksen (EU) 2018/1724 liitteitä I ja II tämän asetuksen liitteen V mukaisesti. Lisäksi muutettaisiin asetusta (EU) 2024/1735 siten, että lisättäisiin määritelmät teollisuusakulle, kiinteälle akkuenergiavarastointijärjestelmälle ja hydroniselle lämpöpumpulle; kaikki nettonollateknologioiden valmistushankkeet katsottaisiin strategisiksi ympäristöarvioinnin nopeuttamista koskevan ehdotuksen 14 artiklan soveltamistarkoituksessa; sekä julkisiin hankintoihin, joissa sopimuksen kohteena on tiettyjä nettonollateknologioita, tulisi pakollisia vähimmäisympäristövaatimuksia ja resilienssikriteerien huomiointi. Hankintasopimusten keston ajan toimittaja ei saisi hankkia yli 50 prosenttia kyseisen lopputuotteen arvosta yhdestä yksittäisestä kolmannesta maasta, eikä myöskään yli 50 prosenttia kaikkien pääasiallisten komponenttien yhteenlasketusta arvosta yhdestä yksittäisestä kolmannesta maasta. Lisäksi asetukseen lisättäisiin uusi 25a artikla.

Tietyissä liitteessä II tarkoitetuissa hankinnoissa kolmansien maiden omistamat tai määräysvallassa olevat tarjoajat suljettaisiin pois, ellei kyseisellä maalla olisi EU:n kanssa vastavuoroista markkinoillepääsyä takaavaa sopimusta. Liitteessä II asetettuja EU-alkuperävaatimuksia sovellettaisiin, ja pääkomponentteja koskevat vaatimukset koskisivat vain, jos ne sisältyisivät lopputuotteeseen. Poikkeus voitaisiin myöntää, jos vain yksi toimittaja kykenisi toimittamaan, jos soveltuvia tarjouksia ei saataisi, jos vaatimukset aiheuttaisivat suhteettomat kustannukset tai teknistä yhteensopimattomuutta, taikka jos ne johtaisivat merkittäviin viivästyksiin. Tarjoajilta edellytettäisiin omaa vakuutusta vaatimusten noudattamisesta.

Säännöt koskisivat art. 4(1):ssä lueteltuja nettonollateknologioita. Huutokaupoissa, jotka sisältäisivät ohjaus- ja valvontajärjestelmiä, korkean riskin toimittajat suljettaisiin pois toimituksesta, suunnittelusta, kehityksestä, tuotannosta, hallinnasta, operoinnista sekä ohjelmistojen kehittämisestä, ylläpidosta, operoinnista ja päivityksestä. Kun kohteena olisivat liitteessä II luetellut teknologiat, liitteen II kriteerit sisällytettäisiin ennakkokelpoisuus- tai valintaperusteisiin; pääkomponentteja koskevat kriteerit sovellettaisiin vain, jos ne sisältyisivät lopputuotteeseen.

Komissio voisi täsmentää kriteerejä täytäntöönpanosäädöksellä. Kullekin sovellettavalle kriteerille annettaisiin vähintään 5 %:n paino, ja yhdessä ne muodostaisivat 15–30 % valintaperusteista (valtiontukisääntöjen puitteissa painotusta voitaisiin kasvattaa). Jäsenvaltion

ei tarvitsisi soveltaa tiettyjä kriteerejä, jos se aiheuttaisi suhteettomat kustannukset tai merkittäviä viivästyksiä.

Liitteessä II kuvatut tukijärjestelmät sisältäisivät EU-alkuperävaatimukset, joita arvioitaisiin avoimessa, syrjimättömässä ja läpinäkyvässä menettelyssä; lisäkompensatio ei ylittäisi 15 %:a lopputuotteen kuluttajahinnasta. Tukijärjestelmissä, joissa olisi ohjaus- tai valvontajärjestelmiä, tukeen oikeutettaisiin vain, jos korkean riskin toimittajat suljettaisiin pois toimituksesta, suunnittelusta, kehityksestä, tuotannosta, hallinnasta ja operoinnista sekä ohjelmistojen kehittämisestä, ylläpidosta, operoinnista ja päivityksestä.

Kun jäsenvaltio tukee nettonollateknologioiden rakentamista tai valmistusta, varmistettaisiin liitteen II EU-alkuperävaatimusten täytyminen; poikkeus voitaisiin myöntää, jos vain yksi toimittaja kykenisi toimittamaan, jos kustannukset olisivat suhteettomat (yli 25 %:n ero katsottaisiin suhteettomaksi objektiivisin ja läpinäkyvin tiedoin) tai jos saatavuusongelmat aiheuttaisivat merkittäviä viiveitä (yli seitsemän kuukautta). Jos valmistus sisältäisi ohjaus- tai valvontajärjestelmiä, korkean riskin toimittajat suljettaisiin pois samoista rooleista.

Unionin alkuperä määriteltäisiin unionissa syntyneeksi sisällöksi, ja tuotteiden sekä komponenttien alkuperä määräytyisi tullikoodeksin (asetus (EU) N:o 952/2013) mukaisesti. Julkisissa hankinnoissa kolmansista maista peräisin oleva sisältö katsottaisiin unionin alkuperää vastaavaksi, jos unionilla olisi kyseisen maan kanssa vapaakauppasopimus tai tulliliitto taikka, soveltuvin osin, jos maa olisi julkisia hankintoja koskevan GPA-sopimuksen osapuoli unionia sitovien velvoitteiden puitteissa. Huutokaupoissa sekä muissa julkisen tuen muodoissa vastaavuus perustuisi siihen, että unionilla olisi kyseisen maan kanssa vapaakauppasopimus tai tulliliitto.

Komissio voisi antaa delegoituja säädöksiä sulkeakseen jonkin kolmannen maan kokonaan tai osittain edellä kuvatun vastaavuuden ulkopuolelle, jos maa ei myöntäisi unionin tuotteille tai toimijoille kansallista kohtelua nettonollateknologioissa, jos riippuvuuksien välttäminen tai unionin toimitusvarmuuden turvaaminen sitä edellyttäisi tai jos jokin muu sovellettavan kansainvälisen sopimuksen poikkeus sitä oikeuttaisi.

Komissio olisi lisäksi valtuutettu muuttamaan liitteessä II vahvistettuja unionin alkuperävaatimuksia ottaen huomioon unionitason markkinatilanteen (kuten laskevat markkinaosuudet ja vajaakäyttöinen kapasiteetti), vaatimusten panoksen julkiseen järjestykseen, taloudelliseen turvallisuuteen, resilienssiin ja ilmastoneutraaliuteen, teknologisen kehityksen, kysynnän sekä vaikutukset kyseisten alojen kilpailukykyyn ja kasvihuonekaasupäästöihin. Komissio voisi myös täydentää liitettä II lisäämällä alkuperävaatimuksia lisätyypisille nettonollateknologian lopputuotteille – mukaan lukien tietyt lisäalat kuten aurinkolämpö, ydinpolttoainekierto ja liikenteen sähköinen propulsio – ja ottaisi tällöin huomioon markkinatilanteen, panoksen unionin tavoitteisiin, vaikutukset kilpailukykyyn, vähähiilisyysvaatimuksiin ja loppukäyttäjäkustannuksiin sekä kysynnän. Delegoituja säädöksiä laadittaessa määriteltäisiin, mitä tuotteita ja komponentteja vähimmäisalkuperävaatimukset koskisivat ja mikä olisi niiden soveltamisala.

Jäsenvaltiot sekä julkiset ja hankintaa tekevät viranomaiset raportoisivat tämän sääntelyn mukaisesti käytetyistä poikkeuksista, ja kukin jäsenvaltio toimittaisi komissiolle tiedot kattavan raportin muodossa viimeistään 15. maaliskuuta 2027 ja sen jälkeen kolmen vuoden välein, elleivät tiedot jo sisältyisi kansallisiin energia- ja ilmastosuunnitelmiin.

4 Ehdotuksen oikeusperusta ja suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin

4.1 Oikeusperusta

Ehdotuksen oikeusperustana on ensinnäkin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 114 artikla, jonka perusteella voidaan antaa sisämarkkinoiden toteuttamista ja toimintaa koskevia säädöksiä jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen lähentämiseksi. Komission mukaan teollisuuden tällä hetkellä kohtaamat kilpailukykyhaasteet todennäköisesti kannustavat jäsenvaltioita toteuttamaan yksipuolisia toimia. Vaikka tällaiset toimet voivat olla perusteltuja, niiden koordinoimattomuus voi heikentää sisämarkkinoiden toimintaa ja johtaa niiden pirstoutumiseen. Tämä puolestaan voi tehdä EU:sta alttiimman ulkoisille häiriöille ja estää sitä hyödyntämästä sisämarkkinoiden vahvuuksia paikallisten ja eurooppalaisten ekosysteemien hyväksi

Lisäksi ulkomaisia investointeja koskevan sääntelyn osalta ehdotuksen toisena oikeusperustana on SEUT 207 artikla, joka koskee unionin yhteistä kauppapolitiikkaa. Komissio perustelee valintaa sillä, että ulkomaiset suorat investoinnit kuuluvat unionin yhteisen kauppapolitiikan soveltamisalaan.

EU-tuomioistuimien on vakiintuneesti katsonut, että unionin lainsäätäjän olisi mahdollisuuksien mukaan pyrittävä aina käyttämään vain yhtä oikeusperustaa. Kahden tai useamman rinnakkaisen oikeusperustan käyttäminen on poikkeuksellinen ratkaisu. Se on EU-tuomioistuimen mukaan mahdollista silloin, kun on kyse toimesta, jolla on useampi samanaikainen tarkoitus tai sillä on useita osatekijöitä, joita ei voida erottaa toisistaan ja joista mikään ei ole toiseen nähden toisarvoinen ja välillinen. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan esillä olevassa ehdotuksessa on kyse tällaisesta tilanteesta.

Lisäksi ehdotetut oikeusperustat voidaan yhdistää, sillä ne ovat keskenään yhteensopivat. Ehdotusta käsitellään niiden nojalla noudattaen tavallista lainsäätämisyjärjestystä, jossa Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyvät yhdessä asetuksen. Neuvostossa noudatetaan määränemmistöpäätöksentekoa.

Valtioneuvosto pitää oikeusperustoja lähtökohtaisesti asianmukaisina. Myös lupamenettelyistä, niiden kestosta ja suhteesta unionin ympäristölainsäädäntöön on säädetty SEUT 114 artiklan nojalla esimerkiksi asetuksessa (EU) 2024/1252 puitteiden vahvistamisesta kriittisten raaka-aineiden turvatun ja kestävä tarjonnan varmistamiseksi sekä asetuksessa (EU) 2024/1735 nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehiksestä. Jatkovalmistelussa on vielä kuitenkin syytä varmistaa, ettei esimerkiksi teollisen tuotannon kiihdyttämistä koskevassa sääntelyssä aseteta kaavoitusta koskevia sitovia velvoitteita.

4.2 Toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaate

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 5 artiklan 3 kohdan mukainen toissijaisuusperiaate soveltuu vain aloille, joilla unionin toimivalta ei ole yksinomaista. Kauppapolitiikan (ml. suorat ulkomaiset sijoitukset) kuuluessa unionin yksinomaiseen toimivaltaan, arvioidaan ehdotuksen toissijaisuusperiaatteen mukaisuutta vain siltä osin kuin sääntely perustuisi SEUT 114 artiklaan.

Komission mukaan kilpailukyky, kestävä vauraus, taloudellinen turvallisuus ja hiilestä irtautuminen ovat EU:lle erittäin tärkeitä kysymyksiä. Yksikään jäsenvaltio ei yksin kykene tehokkaasti vastaamaan teollisuuden hiilestä irtautumisen haasteeseen, koska kyseessä on monimutkainen ja yhteen kietoutunut kokonaisuus: energiamarkkinat, ilmastonmuutoksen hillintätoimet sekä tarve varmistaa energiantensiivisten teollisuustuotteiden ja nettonollateknologioiden sisämarkkinoiden moitteeton toiminta. Lisäksi resilienssiä ja

teollisuuden vähähiilistämistä koskevien toimien monimutkaisuuden ja rajat ylittävän luonteen johdosta EU-tason toimet ovat tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi erityisesti strategisilla aloilla.

Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti unionin toiminnan sisältö ja muoto eivät saa ylittää sitä, mikä on tarpeen perussopimusten tavoitteiden saavuttamiseksi (SEU 5(4) artikla).

Lupamenettelyjä koskevat toimenpiteet asettavat jäsenvaltioille velvoitteita sujuvoittaa niitä koskevia menettelyjä. Komission mukaan lupamenettelyjen digitalisointi johtaa pitkällä aikavälillä ajan- ja kustannussäästöihin sekä viranomaisille että yrityksille ja mahdollistaa puhtaan tuotannon ja teollisen käyttöönoton nopeuttamisen koko EU:ssa.

Komission mukaan vähähiilisyys- ja EU:ssa valmistamista koskevat vaatimukset ovat oikeasuhteisia suhteessa Euroopan teollisiin tuotantokapasiteetteihin, eikä niiden ole tarkoitus aiheuttaa merkittäviä taloudellisia rasitteita jäsenvaltioiden hallinnollisille budjeteille. Komission mukaan vetomarkkinoiden luominen on keskeistä keskeisten alojen ja teknologioiden kilpailukykyyn lisäämiseksi, mikä vahvistaa EU:n teollista perustaa ja varmistaa omavaraisuuden näillä strategisilla aloilla.

Komission mukaan ulkomaisia suoria sijoituksia koskevat pakolliset ehdot ovat tarpeen, jotta voidaan saavuttaa tavoite maksimoida näistä sijoituksista saatavat hyödyt jäsenvaltioissa, vahvistaa sisämarkkinoiden hyötyjä ja hyödyntää pääsyä sisämarkkinoille. Ne varmistavat, että investointeihin liittyy osaamisen kehittämistä, työpaikkojen luomista ja arvoketjuihin integroitumista.

Komission mukaan teollisen tuotannon kiihdyttämisalueita koskevissa toimenpiteissä jäsenvaltiot vastaavat tällaisten alueiden tunnistamisesta ja nimeämisestä, samalla kun tarjotaan etuja, joiden tarkoituksena on mahdollistaa paremmat ja kilpailukykyisemmät olosuhteet valmistavalle teollisuudelle.

Valtioneuvosto yhtyy komission arvioihin ja pitää ehdotusta lähtökohtaisesti suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteen mukaisena komission esittämillä perusteilla.

Valtioneuvosto kuitenkin katsoo, että asetusehdotuksen suhteellisuusperiaatteen mukaisuutta tulisi arvioida jatkovalmistelussa siltä osin kuin ehdotus ja sen teollisen toiminnan kiihdyttämisalueita koskeva sääntely voi koskea kaavoitusta.

Asetusehdotuksella on vaikutusta jäsenvaltioiden viranomaisten tehtävien organisointiin, koska asetusehdotuksessa säädettäisiin useista lupa- ja muita hallinnollisia menettelyihin vaikuttavista asioista kuten lupamenettelyjen yhteyspisteestä ja teollisen toiminnan kiihdyttämisalueista. Näiden säännösten oikeasuhtaisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta tulee vielä arvioida neuvotteluiden kuluessa. Lisäksi tulisi tarkastella sitä, tulisiko jäsenvaltioille jättää ehdotettua enemmän liikkumavaraa organisoida viranomaisten tehtävät ja hallinnolliset menettelyt ottaen huomioon jäsenvaltioiden maantieteelliset erot ja paikalliset olosuhteet.

5 Ehdotuksen vaikutukset

5.1 Taloudelliset vaikutukset

Komission tavoitteena on, että asetusehdotuksen avulla työpaikat lisääntyisivät, mikä Suomessa toteutuessaan tuottaisi myönteisiä taloudellisia vaikutuksia tulo- ja yhteisöveroina. Tuotannon

siirtäminen Eurooppaan voi nostaa laitteiden ja komponenttien valmistuskustannuksia ja edelleen niiden hintoja.

Komission ehdotuksen soveltamisala lupamenettelyissä on laaja kattaen toimialaluokituksen pääluokkaan C kuuluvat teolliset valmistushankkeet. Komission ehdotuksella olisi taloudellisia vaikutuksia kansallisille viranomaisille erityisesti lupamenettelyiden asiointipisteen perustamisessa ja lupamenettelyjen digitalisoinnissa. Tämä aiheuttaisi hallinnollisia lisäkustannuksia. Mahdollisiin kustannuksiin vaikuttaisi se, perustettaisiinko mahdollista toimintaa varten kokonaan uusi viranomainen vai voisiko uusia tehtäviä sisällyttää jo olemassa olevan viranomaisen tehtäviin. Mahdolliset lisärahoitustarpeet käsitellään normaaliin tapaan osana julkisen talouden suunnitelmaa ja talousarviota koskevia menettelyjä.

Julkisissa ajoneuvo- ja liikennepalveluhankinnoissa ja ajoneuvojen tuissa alkuperävaatimusten tarkistamiseen liittyvä hallinnollinen taakka kasvattaa hankintayksikön/viranomaisen kustannuksia. Lisäkrityerit julkisissa hankinnoissa hyväksyttävälle tuotteille ja toimittajille voivat vähentää kilpailua, millä olisi kilpailutettavien tuotteiden hintoja nostava vaikutus. Jos sääntely koskisi myös käytössä olevaa kalustoa, liitteen III osan I mukaiset vaatimukset rajoittaisivat lisäksi merkittävästi EU-alueelle jo hankittujen puhtaisten ajoneuvojen (erityisesti sähköbussien) käyttöä vuoden 2035 jälkeen sellaisissa julkisissa palveluhankinnoissa, joita varten ajoneuvot on käytännössä yksinomaisesti hankittu, kuten myös hankinnoissa, jotka ajoittuvat aikaan ennen sääntelyn voimaantuloa. Nämä uudet vaatimukset rajoittaisivat palveluntarjoajien elinkeinovapautta ja heikentäisivät omaisuudensuojaa rajaamalla merkittävän osan puhtaista ajoneuvoista hankintojen ulkopuolelle.

Asetusehdotuksen velvoite hyväksyä 25 prosenttia kalliimpia hintoja eurooppalaista alkuperää olevista tuotteista saattaa johtaa julkisten hankintojen kustannusten merkittävään kasvuun. Myös velvoitteilla koskien ulkomaisia investointeja on todennäköisiä taloudellisia vaikutuksia. Taloudellisia vaikutuksia pyritään arvioimaan neuvotteluiden edetessä.

5.2 Vaikutukset kansalliseen lainsäädäntöön

Kyseessä on komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi. Asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta EU:n jäsenvaltiossa. Kuitenkin asetusta voi aiheuttaa myös tarpeen mukauttaa kansallista lainsäädäntöä vastaamaan asetuksen sääntelyä.

Asetusehdotus edellyttäisi mm. kansallisen asiointipisteen perustamista ja yhdistetyn lupahakemuksen toteuttamista, investointiviranomaisen nimeämistä ulkomaisten sijoitusten seurantaan sekä teollisuuden nopean kehittämisen alueen nimeämistä.

Lupamenettelyä koskevan sääntelyn suhde YVA-direktiivin (2011/92/EU) ympäristövaikutusten arviointiin on jokseenkin epäselvä. Lupamenettelyän määritelmä ehdotuksen 3 artiklassa kattaisi myös ympäristöarvioinnit silloin, kun ne soveltuvat. Menettely kuitenkin alkaisi vasta hakemuksen täydellisyydestä.

5.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Lupaviranomaisille, hankintayksiköille ja investointeja seuraaville viranomaisille tulisi uusia koordinaatio-, seuranta- ja raportointivelvoitteita. Lupamenettelyiden asiointipisteen vastuulle tulisi merkittävän laitosjoukon lupamenettelyiden koordinointi (toimialaluokituksen pääluokkaan C kuuluvat teolliset valmistushankkeet).

Sijoitusten ehdollistamista koskeva menettely lisää viranomaisten ja elinkeinoelämän hallinnollista taakkaa. Ulkomaiset sijoitukset edellyttävät jo useita erilaisia lupia sektoreista riippuen. Seurannasta vastaavien viranomaisten tulisi asetuksen puitteissa nopeasti kyetä arvioimaan sijoituksen tuottama lisäarvo ml. vaikutukset taloudelliselle turvallisuudelle, mikä ei lähtökohtaisesti ole yksinkertaista. Sijoituksen tuottaman lisäarvon sitominen mekaanisesti ehdot muodostaviin kriteereihin saattaa myös tuottaa liian jäykän arviointikehikon.

6 Ehdotuksen käsittely Euroopan unionin toimielimissä ja muiden jäsenvaltioiden kannat

Ehdotuksen käsittely on alkanut neuvoston kilpailukyky- ja kasvutyöryhmän teollisuuskokoonpanossa. Ehdotuksesta käydään kilpailukykyneuvostossa keskustelu 28.5.2026. Eurooppa-neuvoston 19.3.2026 hyväksytyissä päätelmissä pyydetään lainsäätäjiä hyväksymään sopu ehdotuksesta vuoden 2026 loppuun mennessä.

Euroopan parlamentissa ehdotuksen pääkäsittelystä vastaa teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunta (ITRE). Käsittely valiokunnassa ei ole vielä alkanut, eikä ehdotukselle ole nimetty mietinnön esittelijöitä.

7 Ehdotuksen kansallinen käsittely

Kilpailukykyjaosto (EU8) 31.3.2026 (suullinen käsittely);

EU-8 kilpailukykyjaoston, EU-23 ympäristöjaoston, EU-22 liikennejaoston ja EU-2 kauppapoliittiset kysymykset -jaoston kirjallinen menettely 1.-10.4.2026

EU-ministerivaliokunta 8.5.2026

8 Ehdotuksen suhde perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksiin

Perustuslain 15 §:ssä säädetään omaisuuden suojasta. Omaisuudella on tarkoitettu varallisuusarvoisia etuja, joihin kuuluu laajimpana omistusoikeus. Omaisuudensuoja sisältää paitsi omistajalle lähtökohtaisesti kuuluvan vallan hallita, käyttää ja hyödyntää omaisuuttaan haluamallaan tavalla myös vallan määrätä siitä (ks. esim. PeVL 41/2006 vp, s. 2, PeVL 49/2005, s. 2). Jos omistusoikeuteen kuuluvia oikeuksia vähennetään tai rajoitetaan, puututaan samalla omaisuudensuojaan, vaikka omistusoikeuden kohteena oleva esine sinänsä säilyisikin koskemattomana haltijallaan (HE 309/1993 vp, s. 62). Perusoikeuksien suoja koskee pääasiallisesti luonnollisia henkilöitä. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että laissa asetettavien velvollisuuksien koskiessa pörssiyrityksiä tai muita varallisuusmassaltaan huomattavia oikeushenkilöitä lainsäätäjän liikkumavara on omaisuudensuojan näkökulmasta lähtökohtaisesti suurempi kuin silloin, kun sääntelyn vaikutukset muodostuisivat hyvin välittömiksi oikeushenkilön taustalla olevien luonnollisten henkilöiden asemalle (ks. esim. PeVL 55/2018 vp, s. 3, PeVL 10/2014 vp, PeVL 21/2010 vp, PeVL 9/2008 vp, PeVL 32/2004 vp, PeVL 61/2002 vp ja PeVL 34/2000 vp). Sopimusvapautta ei ole nimenomaisesti turvattu perustuslaissa, mutta se kuitenkin saa suojaa tietyssä määrin omaisuudensuojaa turvaavan yleislauskeen kautta (HE 309/1993 vp, s. 62).

Asetuksen ulkomaisten investointien ehdollistamista koskevat säännökset ovat merkityksellisiä perustuslaissa säädetyn omaisuuden suojan kannalta, koska ne asettavat rajoituksia investointien tekemiselle ja sopimisen vapaudelle.

Asetusehdotuksessa luotaisiin uusia suoriin ulkomaisiin investointeihin kohdistettavia toimia sekä vahvistettaisiin komission toimivaltaa määriteltyjen investointien hyväksyttävyyden arvioinnissa Asetusehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden olisi nimettävä sijoitusviranomaisuudet, jotka valvovat sääntelyn soveltamisalaan kuuluvien sijoitusten hyväksyttävyyttä suhteessa asetuksen kriteeristöön. Lisäksi komissio voisi asetusehdotuksen 21 artiklan mukaan päättää suorittaa ehdotuksen 18 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun sijoituksen arvioinnin. Komissio voisi ehdotuksen mukaan tehdä arvioinnin omasta aloitteestaan tai sen kansallisen sijoitusviranomaisen pyynnöstä, joka käsittelee ilmoitusta, taikka sellaisen toisen jäsenvaltion sijoitusviranomaisen pyynnöstä, johon kyseisellä suoralla ulkomaisella sijoituksella olisi merkittävä vaikutus. Arviointinsa perusteella komissio voi edellyttää, että sijoitusviranomainen soveltaa oikeasuhteisesti tai jättää soveltamatta joitakin tai kaikkia 18 artiklan 2 kohdassa säädetyistä edellytyksistä. Ehdotettuun sääntelyyn liittyy myös kansallisiin viranomaisiin kohdistuva seuranta- ja sanktiointivelvoite sekä yrityksiin kohdistuva raportointivelvoite.

Asetusehdotuksen sääntelyn kohteena olisivat suurikokoiset asetuksen kriteeristön täyttävät sijoitukset ja ehdotuksella voidaan katsoa olevan etäinen yhteys luonnollisten henkilöiden oikeusasemaan, jolloin lainsäätäjällä olisi suurempi liikkumavara omaisuudensuojan näkökulmasta.

8.1 Kunnallinen ja muu alueellinen itsehallinto

Asetusehdotus sisältää sääntelyä teollisuuden nopean kehittämisen alueista, joita koskevissa toimenpiteissä jäsenvaltiot vastaavat tällaisten alueiden tunnistamisesta ja nimeämisestä, samalla kun tarjotaan etuja, joiden tarkoituksena on mahdollistaa paremmat ja kilpailukykyisemmät olosuhteet valmistavalle teollisuudelle. Asetus ei tarkenna keinoja, joilla alueet on osoitettava, eikä sen lähtökohtaisesti katsota olevan ongelmallinen perustuslain 121 §:ssä säädetyin kunnallisen itsehallinnon kannalta. Jatkovalmistelussa olisi kuitenkin syytä varmistaa, ettei sääntelyssä aseteta kaavoitusta koskevia sitovia velvoitteita. Asiaa on arvioitava myös osana ehdotuksen oikeusperustaa sekä suhteellisuusperiaatteen toteutumista (ks. edellä kappale ehdotuksen oikeusperusta ja suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin).

8.2 Säädöstaso

Asetusehdotus sisältää ehdotuksen laajoista toimivaltuuksista komissiolle antaa delegeoituja säädöksiä ja täytäntöönpanosäädöksiä. Yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista tulee säätää lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävän unionin säädöksen tasolla (ks. esim. PeVL 50/2022 vp, s. 11). Säädösvallan delegoinnit tulisi rajoittaa SEUT 290 artiklan mukaan yleisiin säädöksiin, joilla täydennetään tai muutetaan lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyin säädöksen tiettyjä, muita kuin sen keskeisiä osia.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että komissio voisi antaa delegeoituja säädöksiä esimerkiksi siitä, mitä kolmansia valtioita rajattaisiin pois maista, joita olisi pidettävänä unionin alkuperää vastaavina julkisissa hankinnoissa. Delegeoituja säädöksiä voitaisiin lisäksi esimerkiksi asetuksen täydentämiseksi säätämällä unionin tasolla kysyntäpuolen toimenpiteistä kemianteollisuuden tuotteille, sekä siitä, mille sektoreille suorien yritysostojen valvontaa koskevaa asetuksen sääntelyä voidaan soveltaa,

Komissiolla olisi mahdollisuus antaa täytäntöönpanosäädöksiä esimerkiksi tarkentaakseen menetelmän, jolla lasketaan ja todistetaan, kuinka suuri osa tuotteista ja niiden osista on peräisin EU:sta, sekä tarvittaessa säätää käytettäväksi yhdenmukaistettuja mallipohjia vaatimustenmukaisuustodistuksia varten, sekä siitä miten ulkomaisille sijoituksille asetettujen kriteereiden edellytysten täytyminen varmistetaan ja arvioidaan käytännössä.

Jatkokäsittelyssä tulisi varmistaa, että täytäntöönpanosäädösten ja delegoidun säädösvallan soveltamisalaan kuuluvien tahojen oikeuksista ja velvollisuuksista sekä viranomaisten toimivaltuuksista säädetään riittävän tarkkarajaisesti perussäädöksessä.

8.3 Yhdenvertaisuus

Ehdotuksen sääntely on merkityksellistä myös yhdenvertaisuuden kannalta. Ehdotuksen mukaan kaikkia energiaintensiivisen teollisuuden vähähiilistämishankkeita muun muassa pidettäisiin strategisina hankkeina, jotka edistävät kriisinsietokykyä ja vähähiilisyyttä tai resurssitehokkuutta ympäristöarvioinnin nopeuttamista koskevaa asetusehdotusta koskevan 14 artiklan tarkoituksia varten ja näihin hankkeisiin sovellettaisiin mainitun asetusehdotuksen liitteen kohtia 1, 2 ja 3. Tämä tarkoittaa esimerkiksi, että hankkeisiin liittyvät riitojenratkaisumenettelyt, oikeustoimet, muutoksenhaut ja oikeussuojakeinot kansallisissa tuomioistuimissa tai paneeleissa, mukaan lukien sovittelut tai välimiesmenettelyt, jos kansallisessa lainsäädännössä säädetään tällaisista, olisi käsiteltävä mahdollisimman nopeasti, jos ja siinä määrin kuin tällaisista nopeutetuista menettelyistä säädetään kansallisessa lainsäädännössä ja edellyttäen, että tavallisesti sovellettavia yksityishenkilöiden tai paikallisyhteisöjen puolustautumisoikeuksia kunnioitetaan. Vastaavasti strategisina hankkeina pidettäisiin teollisen toiminnan kiihdyttämisalueille sijoittuneita valmistavan teollisuuden hankkeita. Suomen kantoja mainittuun ehdotukseen on esitetty u-kirjelmässä U 13/2026 vp (Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ympäristöarviointien nopeuttamisesta).

Mainittu strateginen asema ympäristöarvioinnin nopeuttamista koskevan asetusehdotuksen mukaisesti voi edistää hankkeiden asema eräiden ympäristön- ja luonnonsuojeluun liittyvien direktiivien mukaisessa poikkeusharkinnassa. Kyseisen asetusehdotuksen liitteen 1 kohdan mukaan direktiivin 2000/60/EY 4 artiklan 7 kohdassa, direktiivin 2009/147/EY 9 artiklan 1 kohdan a alakohdassa sekä direktiivin 92/43/EY 6 artiklan 4 kohdassa ja kyseisen 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen ympäristöarviointien ja veloitteiden osalta tiettyjen strategisilla aloilla tai strategisissa hankeluokissa kehitettyjen hankkeiden on katsottava olevan yleisen edun mukaisia, ja niiden voidaan katsoa olevan erittäin tärkeän yleisen edun mukaisia ja palvelevan kansanterveyttä ja yleistä turvallisuutta edellyttäen, että kaikki mainituissa direktiiveissä säädetyt edellytykset täyttyvät.

Lisäksi asetusehdotuksen 6 artiklan mukaan energiaintensiivisen teollisuuden vähähiilistämishankkeisiin sovellettaisiin lisäksi EU:n nettonolla-asetuksen mukaisia lupamenettelyjen enimmäismääräaikoja sekä muita nettonolla-asetuksen II luvun kappaleen II jakson säännöksiä.

Ehdotus asettaisi energiaintensiivisen teollisuuden vähähiilistämishankkeet sekä teollisen toiminnan kiihdyttämisalueille sijoittuneet valmistavan teollisuuden hankkeet edullisempaan asemaan muihin toiminnanharjoittajiin verrattuna. Perustuslakivaliokunta on todennut, ettei yleisestä yhdenvertaisuusperiaatteesta johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (PeVL 37/2010 vp). Valiokunta on myös todennut, etteivät erottelut saa olla mielivaltaisia eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi (PeVL 37/2010 vp).

Tarkemmin yhdenvertaisuusperiaatetta suhteessa strategisten hankkeiden erityissääntelyyn on tarkasteltu esimerkiksi U-kirjelmässä U 7/2023 vp. Perustuslakivaliokunta on perustuslain yhdenvertaisuussäännökseen (6 §) liittyen katsonut, että velvollisuus sähköiseen asiointiin on hyväksyttävä tilanteessa, jossa velvollisuus ei koskisi välittömästi yksityisiä henkilöitä, vaan

velvollisuuden kohteena olisi ensisijaisesti oikeushenkilöt (PeVL 32/2018 vp). Käsiteltävänä olevan asetusehdotuksen tapauksessa sääntelyä sovellettaisiin pääosin oikeushenkilöihin.

8.4 Ympäristöperusoikeus

Ehdotukseen sisältyvä sääntely, jolla sen piiriin kuuluvat energiaintensiivisen teollisuuden vähähiilistämistä koskevat hankkeet ja teollisen toiminnan kiihdyttämisalueille sijoittuneet valmistavan teollisuuden hankkeet katsottaisiin strategisiksi hankkeiksi voi heikentää soveltuvan ympäristö- ja luonnonsuojelusääntelyn tehokkuutta. Mainitulla sääntelyllä toteutetaan ympäristöperusoikeudenkin sisältämää kaikkien vastuuta luonnosta ja sen monimuotoisuudesta.

Lisäksi uusien hanketyyppien sisällyttäminen lupamenettelyjen enimmäismääräaikaisten piiriin voi lisätä kansallisiin lupaviranomaisiin kohdistuvaa painetta ja vaikuttaa välillisesti ympäristöperusoikeuden toteutumisen edellytyksiin.

9 Ahvenanmaan toimivalta

Valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välisestä toimivallanjaosta säädetään Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991), (jäljempänä itsehallintolaki) 18 ja 27 §:ssä. Itsehallintolain 18 §:n 1 momentin 10 ja 22 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat luonnon- ja ympäristönsuojelua ja elinkeinotoimintaa.

Näin ollen ehdotuksen katsotaan näiltä osin kuuluvan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Ahvenanmaan maakunta lähtökohtaisesti vastaa Euroopan unionin säädösten täytäntöönpanosta siltä osin kuin asia kuuluu sen toimivaltaan.

Asetusehdotuksessa tarkoitetut asiat, jotka koskevat ulkomaisten suorien sijoitusten tekemistä kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 5 luvun 27 §:n 9 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

10 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto on muodostanut näkemyksiä asiakokonaisuuteen aikaisemmin strategisesta kilpailukyvyistä sekä taloudellisesta turvallisuudesta annetuissa E-kirjelmissä (E 2/2026 vp ja E 3/2026 vp) seuraavasti:

Eurooppalaista etusijaa koskevien määritelmien tulisi olla riittävän rajattuja, selkeitä ja täsmällisiä. Suomi korostaa, että eurooppalaista etusijan käyttöä tulisi kehittää harkitusti ja hallitusti pitkän aikavälin kilpailukyvyn näkökulmasta huomioiden EU:n kansainväliset sitoumukset. Eurooppalaisen etusijan käytössä tulisi huomioida EU:n tavoitteet haitallisten riippuvuuksien vähentämiseksi. Mahdollisten toimien tulisi olla tarkkaan valittuja, jotta eurooppalaisen etusijan käyttäminen ei johtaisi kohtuuttomiin vaikutuksiin kuten saatavuusongelmiin, hintojen nousuun tai kansainvälisten kumppanien laaja-alaisiin vastatoimiin. Eurooppalaisen etusijan käytön tulisi huomioida erityisesti strategisesti kriittiset alat, esimerkiksi raaka-aineet, digitalisaatio ja innovatiivisten teknologioiden käyttöönotto sekä taloudellisen turvallisuuden ja puolustuksen kannalta kriittisten teknologisten kyvykkyyksien ja kriittisen tuotantokapasiteetin lisääminen. (E 2/2026 vp)

EU:n hajauttaessa riskejä ja vähentäessä haitallista riippuvuutta kolmansista maista tulisi huolehtia siitä, ettei luoda tarpeettomia esteitä kilpailulle, investoinneille ja kaupalle. Suomi voi tarkastella keinoja, joilla voitaisiin parhaiten tukea tuottavien investointien houkuttelua

Eurooppaan, korostaen avoimuutta, huolellista harkintaa ja perusteellista vaikutustenarviointia. (E 3/2026 vp)

Ympäristölupamenettelyiden ja ympäristöarviointien osalta valtioneuvosto on muodostanut näkemyksiä myös U-kirjelmissä energiainfrastruktuurin suuntaviivoista, uusiutuvan energian tuotannon sekä energiainfra-struktuurin lupamenettelyiden nopeuttamisesta ja ympäristöarviointien nopeuttamisesta U 15/2026 vp, U 16/2026 vp ja U 13/2026 vp.

Komissio on viime vuosina antanut useita eri sektoreiden lupamenettelyitä koskevia ehdotuksia, joissa määritellään omat määräaikansa menettelyille, mikä monimutkaistaa sääntelykokonaisuutta. Ympäristöarviointeja ja lupamenettelyjä koskevissa muutoksissa tulisi pyrkiä yhtenäiseen ja johdonmukaiseen sääntelykokonaisuuteen. (U 13/2026 vp)

Valtioneuvosto huomauttaa, että hiljaiseen hyväksyntään tulee kiinnittää huomiota perustuslain näkökulmasta. Valtioneuvosto katsoo, että ensisijaisesti hiljainen hyväksyntä olisi pyrittävä poistamaan asetusehdotuksesta tai tavoiteltava muotoa, jossa jäsenvaltiot voivat itse päättää sen käyttönotosta. (U 15/2026 vp, U 16/2026 vp)

Valtioneuvosto on muodostanut asiakokonaisuuden kannalta olennaisia kantoja myös U-kirjelmissä eurooppalaisista yrityslompakoista sekä henkilö- ja pakettiautojen CO2 raja-arvoasetuksessa. (U 77/2025 vp ja U 9/2026 vp)

Valtioneuvosto pitää komission ehdotusta eurooppalaisia yrityslompakoita koskevaksi lainsäädännöksi yleisesti tärkeänä ja kannattaa sen tavoitteita yksinkertaistaa ja helpottaa taloudellisten toimijoiden ja julkisen sektorin elinten välistä sekä taloudellisten toimijoiden välistä toimintaa. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että EU:ssa on jo voimassa sääntelyä, joka liittyy rajat ylittävään sähköiseen asiointiin ja tiedonvaihtoon tai joka on muuten merkityksellistä nyt annetun ehdotuksen kannalta. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotettu sääntely sovitetaan yhteen muun EU-lainsäädännön kanssa. On tärkeää, että eurooppalaisen yrityslompakon sääntely yhdessä muiden EU-säädösten kanssa muodostaa yhtenäisen ja ymmärrettävän kokonaisuuden, jossa ei aseteta päällekkäisiä tai ristiriitaisia velvoitteita jäsenvaltioille tai palvelun tarjoajille. (U 77/2025 vp)

Valtioneuvosto näkee, että pienten sähköautojen superbonukset voivat edistää pienten EU:ssa valmistettujen sähköautojen markkinaa ja mahdollistaa hankintakustannuksiltaan kohtuullisten nollapäästöisten ajoneuvojen saatavuutta laajemmalle kansanosalle. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU:ssa valmistettujen ajoneuvojen kriteereitä määriteltäessä huomioitaisiin myös arvoketjun alkupään tuotanto. (U 9/2026 vp)

Edellä mainittuja valtioneuvoston kantoja täydennetään tällä U-kirjelmällä seuraavasti:

Valtioneuvosto katsoo, että ehdotuksen tavoitteet vahvistaa teollista tuotantoa Euroopassa ovat kannatettavia. Valtioneuvosto pitää tärkeinä toimia, joilla edistetään teollisuuden puhdasta siirtymää, lisätään kysyntää eurooppalaiselle vähähiilille tuotteille sekä teknologioille sekä vähennetään haitallisia riippuvuuksia strategisilla sektoreilla.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotus edistää sisämarkkinoiden toimivuutta. Neuvotteluiden aikana on syytä kiinnittää huomiota siihen, että toimijoille aiheutuvan hallinnollinen taakka on mahdollisimman vähäinen.

10.1 Lupamenettelyiden sujuvoittaminen ja kansalliset yhteyspisteet (artiklat 4-6)

Valtioneuvosto tunnistaa sujuvien lupamenettelyiden merkityksen osana houkuttelevaa investointiympäristöä.

Valtioneuvosto korostaa tarvetta huomioida kansalliset erityispiirteet asianmukaisella tavalla jättämällä jäsenvaltioille riittävästi liikkumavaraa lupamenettelyjen ja muita ympäristöasioita koskevien menettelyiden kehittämiseen ja nopeuttamiseen. Sääntelyssä tulisi varmistaa ympäristön- ja luonnonsuojelun korkea taso ja johdonmukaisuus unionin muihin ympäristötoimiin ja -tavoitteisiin sekä yleisön osallistumiseen nähden. Samalla olisi huomioitava kilpailukyvyyn parantaminen ja talouskasvun aikaansaamisen kokonaisuhyödyt suhteessa ympäristön ja luonnonsuojeluun.

Valtioneuvosto katsoo, että ei ole tarkoituksenmukaista eikä myöskään toiminnanharjoittajalle paras ratkaisu velvoittaa toiminnanharjoittajaa hakemaan kaikkia hankkeen lupia samanaikaisesti.

Valtioneuvosto kannattaa rajat ylittävän sähköisen asioinnin tehostamista sekä yhteentoimivuuden, automatisoidun tiedonvaihdon ja tietojen uudelleenkäytön kehittämistä. Valtioneuvosto korostaa, että tässä tulisi huomioida jo olemassa oleva EU-sääntely ja käytössä olevat rakenteet päällekkäisyyksien välttämiseksi. Valtioneuvosto huomauttaa, ettei asetusehdotusta eurooppalaisesta yritysloppakosta ole vielä hyväksytty, joten sen toteuttamiseen ja toiminnallisuuksiin liittyy vielä monia epävarmuuksia. Sähköisten lupamenettelyiden kehittämiseksi ja käyttöönotolle olisi varattava riittävä aika.

Valtioneuvosto tuo esiin, että ympäristöllisiä menettelyitä koskevaa EU-sääntelyä kehitettäessä tulisi huolehtia EU-oikeudellisen järjestelmän toimivuudesta siten, että eri säädösten välille ei synny niiden soveltamista ja toiminnanharjoittajan oikeusturvaa heikentäviä ristiriitatilanteita.

Valtioneuvosto pitää esillä, että strategisia aloja ja sektoreita määriteltäessä tulisi kiinnittää huomiota siihen, että priorisoinnin hyödyt saavutetaan. Valtioneuvosto katsoo, että ympäristöarviointien nopeuttamisesta annetun asetusehdotuksen liitteen säännösten soveltamisen tulisi olla tarkoituksenmukaisesti rajattua.

10.2 EU-alkuperävaatimukset ja vähähiilisyysvaatimukset julkisissa hankinnoissa ja julkista tukea myönnettäessä (artiklat 7-16)

Valtioneuvosto katsoo, että julkisten hankintojen ja julkisen tuen sääntelyn tulisi olla kaikille osapuolille selkeää ja lisäksi helposti sovellettavaa, jotta markkinamekanismi toimisi tehokkaasti. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU-alkuperävaatimukset ovat oikein kohdennettuja ja rajautuvat ainoastaan strategisesti merkittäviin tuotteisiin. Jatkoneuvotteluissa valtioneuvosto kiinnittää huomiota ehdotuksen rajaukseen, selkeyteen ja täsmällisyyteen.

Valtioneuvosto kiinnittää huomioita siihen, että EU-alkuperävaatimus asettaisi julkisten hankintojen lisäksi ehtoja myös suunniteltaessa valtiontukia, mikä puolestaan rajoittaisi komission harkintavaltaa hyväksyä asetuksen soveltamisalaan kuuluvia tukiohjelmiä sisämarkkinoille soveltuvaksi. Valtioneuvosto pitää tarpeellisena saada lisätietoa asetuksen vaikutuksista valtiontukien myöntämiseen. Valtioneuvosto ei pidä kannatettavana, että tukiehtojen yksityiskohtainen sääntely siirtyy pääsääntöisesti komission toimivallassa olevasta valtiontukisääntelystä sektorikohtaiseen sääntelyyn piiriin. Lisäksi on tarpeen saada lisätietoa tukiohjelmeille asetettujen alkuperävaatimusten WTO- ja EU:n muiden kansainvälisten sitoumusten mukaisuudesta.

Valtioneuvosto pitää myönteisenä, että myös kolmansista maista tuleva tuote voitaisiin laskea EU alkuperäiseksi, jos kyseessä olevalla maalla on EU:n kanssa esimerkiksi vapaakauppasopimus tai tulliliitto tai jos maa on osapuolena WTO:n julkisia hankintoja koskevassa sopimuksessa. Valtioneuvosto katsoo, että jatkotyössä tulisi tarkentaa ehdotettujen kriteereiden sisältöä ja käytännön toteutettavuutta sekä varmistaa hankintoja ja ajoneuvojen alkuperävaatimuksia koskevien säännösten yhdenmukaisuus EU:n muiden kansainvälisten sitoumusten kanssa. Valtioneuvosto suhtautuu kuitenkin varauksellisesti siihen, että komissiolle annettaisiin laajat valtuudet muuttaa ja täydentää unionin alkuperää koskevia määräyksiä delegoiduilla säädöksillä.

Valtioneuvosto toteaa, että teräkselle asetettavat vähähiilisyysvaatimukset saattavat johtaa teräksen hankintojen siirtymiseen Euroopan ulkopuolelle, jos teräksen hankinnoissa ei sovelleta myös unionin alkuperävaatimuksia.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että asetusehdotuksessa huomioidaan koko akkuarvoketju. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että asetus ei riittävästi kannusta investoimaan arvoketjun kaikkiin osiin. Asetusehdotuksen liitteissä listattujen strategisten raaka-aineiden tulisi pitää sisällään myös mm. nikkeli ja litium.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että vähähiiliset tuotteet määritellään useissa tapauksissa ekosuunnitteluasetuksen delegoitujen asetusten perusteella (poikkeuksena rakennustuotteet, joille oma säädöksensä).

Valtioneuvosto katsoo, että kestävien hiilen lähteiden määrittäminen voi vaatia jatkotyötä, jossa otetaan huomioon olevassa olevan EU-lainsäädännön määritelmät sekä kannusteiden luominen biogeenisen hiilidioksidin talteenotolle, käytölle ja varastoinnille.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että asetuksessa nojataan ETS ja CBAM päästölaskentasääntöihin. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että hiilirajamekanismin yhteydessä vastaavasti tuotesidonnaisten päästöjen määrittely on ollut teknisesti haastavaa. Valtioneuvosto katsoo, että voi olla haastavaa seurata delegoiduissa säädöksissä tuotekohtaista teollisten prosessien systeimirajojen määrittelyä. Valtioneuvosto katsoo, että todentaja- ja akkreditointiresurssien riittävyyteen tulisi kiinnittää huomiota.

Valtioneuvosto kannattaa lähtökohtaisesti periaatetta, että vähähiilisten tuotteiden kriteeristöissä otetaan huomioon suorien päästöjen lisäksi myös epäsuorat päästöt.

Valtioneuvosto katsoo, että alkuperävaatimusten ja vähähiilisyysvaatimusten pysyvyyden tarpeellisuutta tulisi arvioida osana neuvotteluita. Valtioneuvosto toteaa, että tämä olisi perusteltua myös asetuksen tavoitteet - valmistavan teollisuuden osuuden kasvun vauhdittaminen vuoteen 2035 mennessä –huomioiden. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että EU-alkuperävaatimusten noudattaminen saattaa johtaa tilanteeseen, jossa Eurooppaan ei synny riittävää kilpailua, mikä puolestaan johtaa globaalissa vertailussa heikkolaatuisempaan tarjontaan ja suurempiin kustannuksiin. Valtioneuvosto pitää tarpeellisena saada lisätietoa kilpailun määrästä toimialoilla, joita rajoitteet tulisivat koskemaan. EU-alkuperävaatimuksen sekä vähähiilisyyskriteerien tulee olla myös riittävän selkeitä ja ennustettavia, eikä niistä tulisi aiheutua kohtuutonta hallinnollista taakkaa niitä soveltaville viranomaisille ja hankintayksiköille.

Valtioneuvosto katsoo, että julkisten hankintojen alkuperä sekä vähähiilisyys sekä muiden ympäristövaatimusten (ekosuunnittelu, kiertotaloussäädös, rakennustuoteasetus, puhtaiden ajoneuvojen direktiivi (CVD) keskinäisestä koherenssista tulisi huolehtia. Sen lisäksi tulisi

varmistaa, että valmistelussa kuullaan julkisten hankintojen asiantuntijoita, valvontaan sekä neuvontaan osallistuvia tahoja sekä niiden toimialojen yrityksiä, joiden liiketoimintaan vaatimukset vaikuttavat suoraan tai epäsuorasti. Valtioneuvosto katsoo, että asetuksen ei tulisi rajoittaa taannehtivasti EU-alueelle jo hankittujen tai ennen sääntelyn voimaantuloa hankittavien puhtaiden ajoneuvojen käyttöä julkisissa hankinnoissa. Valtioneuvosto suhtautuu kriittisesti komissiolle ehdotettaviin valtuuksiin antaa EU:n rakennustuoteasetusta (CPR) (EU) 2024/3110 koskevia delegoituja säännöksiä. Rakennustuotteet, mukaan lukien betoni ovat päästöjen kannalta keskeinen tuoteryhmä, joten sen sääntelyn kehittämisessä on tärkeää varmistaa mahdollisuus tehokkaaseen ja vertailukelpoiseen päästövähennysohjaukseen pitkällä aikavälillä.

Valtioneuvosto suhtautuu kielteisesti siihen, että EU-alkuperävaatimus koskisi tukiohjelmiä pysyvästi, eikä pidä sitä asetuksen tavoitteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisena.

Ajoneuvojen EU-alkuperävaatimukset (artiklat 11-15, liite III-x)

Valtioneuvosto katsoo, että julkisia hankintoja koskeva uusi sääntely voi koskea vain uusia ajoneuvoja ja uusilla vaatimuksilla ei tulisi tarpeettomasti vaikeuttaa puhtaiden ajoneuvojen hankintaa ja tukemista, eivätkä ne saa rajoittaa taannehtivasti EU-alueelle jo hankittujen tai ennen sääntelyn voimaantuloa hankittavien puhtaiden ajoneuvojen käyttöä julkisissa hankinnoissa. Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti hankintayksiköiden ja viranomaisten hallinnollisen taakan ja kustannusten lisäämiseen ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen uusilla vaatimuksilla.

Valtioneuvosto katsoo, että EU:n alkuperävaatimusten todentamisen toteuttamista tulisi tarkentaa. Valtioneuvosto katsoo, että tieto ajoneuvojen unionin alkuperästä tulisi saada hankintayksiköille ja viranomaisille helposti sovellettavalla tavalla olemassa olevia rakenteita ja menettelyjä kuten ajoneuvojen vaatimuksenmukaisuustodistusta hyödyntäen.

Valtioneuvosto katsoo, että vaikutuksista ajoneuvojen julkisiin tukiin ja hankintoihin tulisi saada lisätietoa neuvotteluissa.

10.3 Ehdot ulkomaisille suorille sijoituksille (artiklat 17-24)

Valtioneuvosto suhtautuu kriittisesti esitykseen ulkomaisten investointien ehdollistamisesta.

Valtioneuvosto korostaa, että eurooppalaisen kilpailukyvyn edistäminen edellyttää investointi- ja liiketoimintaympäristön ennakoitavuutta ja vakautta, panostusta tutkimukseen ja kehitykseen investoinnin kohdemaassa tai EU:n alueella sekä tarpeettomien rajoitusten välttämistä. EU:n tulisi olla riittävän vetovoimainen alue ulkomaisille sijoituksille myös asetuksen edellyttämien ehtojen puitteissa. Valtioneuvosto pitää riskinä, että esitetyt toimet tulisivat vaikuttamaan negatiivisesti EU:n investointiympäristön houkuttelevuuteen ja yritysten halukkuuteen investoida EU:hun sekä heikentäisivät EU:n kykyä uudistaa teollisuuttaan. Jatkovalmistelussa tulisi arvioida onko riskinä, että ulkomaiset sijoittajat kohdistavat sijoituksensa muille alueille.

Valtioneuvosto katsoo, että tietyissä tilanteissa voi olla tarpeellista estää markkinoiden keskittymistä edelleen rajoittamalla tai ehdollistamalla sijoituksia, mutta tämän tulisi olla äärimmäisen poikkeuksellinen toimi. Lisäksi tilanteet, joissa ehdollistamis- tai rajoitustoimia voisi soveltaa tulisi olla selkeästi määritelty suhteessa tavoiteltuun vaikutukseen.

Valtioneuvosto huomauttaa, että esityksellä luotaisiin uutta, yritysten hallinnollista taakkaa lisäävää sääntelyä tilanteessa, jossa tulisi tähdätä sääntelyn keventämiseen.

Valtioneuvosto tuo esiin, että taloudellinen turvallisuus on vahvasti kytköksissä jäsenvaltioiden vastuulla olevaan kansalliseen turvallisuuteen. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että asetusehdotuksen suhde turvallisuusperusteiseen ulkomaisten sijoitusten seurantaan jää epäselväksi ja sitä tulisi jatkokäsittelyssä tarkentaa.

Valtioneuvosto suhtautuu kielteisesti komission vahvempaan rooliin investointien valvonnassa sekä komissiolle annettavaan mahdollisuuteen lisätä myöhemmin asetuksen soveltamisalaan uusia sektoreita. Asiaan liittyvää toimivaltaa tulee selventää neuvottelujen kuluessa.

10.4 Teollisuuden nopean kehittämisen alueet (artiklat 25-27)

Valtioneuvosto korostaa, että nopean kehittämisen alueen nimeämisen tulee olla jäsenvaltioille vapaaehtoista.

Valtioneuvosto pitää ongelmallisena ehdotusta, jossa nopean kehittämisen alueille luotaisiin peruslupa, johon sisällytettäisiin etukäteisluvitusta. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa varmistetaan se, ettei asetuksella puututa jäsenvaltioiden kaavoitusvaltaan edellyttämällä konkreettisen alueen osoittamista teollisuuden käyttöön. Valtioneuvosto yhtyy komission ehdotukseen, jossa etukäteislupa ei koske laitospohjaisesti tarvittavia lupia.

Valtioneuvosto katsoo, että teollisuuden nopean kehittämisen alueiden nimeämistä koskevien säännösten täytäntöönpanolle ja säännösten velvoitteiden toteuttamiselle on varattava riittävä aika.

Valtioneuvosto katsoo, että asetusehdotuksen vaikutuksia kansalliseen alueidenkäytön suunnitteluun tulee selventää.

Valtioneuvosto katsoo, että ehdotuksen kaikessa lupamenettelyjä koskevassa sääntelyssä olisi pyrittävä siihen, että jäsenvaltioiden menettelyautonomia varmistetaan YVA-direktiivin 2(2) artiklan mukaisesti.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä varmistaa, että hankkeiden todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset tulevat arvioiduiksi ja samalla tulisi kiinnittää huomiota hankkeiden kilpailukykyä ja kasvua edistäviin vaikutuksiin. YVA-menettelyn tarkoituksenmukaisen toteuttamisen mahdollisuus tulisi taata. Hankkeesta vastaavan tulisi olla vastuussa ympäristövaikutusten arviointimenettelyn laatimisesta.

10.5 Hallinto, seuranta ja arviointi (artiklat 28-36)

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että asetuksen valmistelussa kiinnitetään huomiota säädösvallan siirron tarkkarajaisuuteen, oikeasuhtaisuuteen, tarkoituksenmukaisuuteen ja täsmällisyyteen.

Valtioneuvosto katsoo, että ennakoitavuuden parantamiseksi ja hallinnollisen taakan minimoimiseksi yksittäiseen tuotteeseen, palveluun tai toimintaan kohdistuvia delegoituja säädöksiä tulisi antaa vain yhden säädöksen perusteella, jotta vältytään päällekkäisiltä ja ristiriitaisilta vaatimuksilta. Jatkokäsittelyssä tulee varmistaa, että täytäntöönpanosäädösten ja delegoidun säädösvallan soveltamisalaan kuuluvien tahojen oikeuksista ja velvollisuuksista sekä viranomaisten toimivaltuuksista säädetään riittävän tarkkarajaisesti perussäädöksessä.